

Ha a víz az úr

Kerttervezői gyakorlatomban ritkán fordul elő, hogy a túl sok víz problémát jelent. A tó-, folyóparti házak, mély fekvésű, belvízveszélyes területek kerttulajdonosainak azonban számolniuk kell ezzel a kötöttséggel. Ehhez szeretnék most segítséget adni.

Vízvezetés

Az éghajlat változása miatt egyre gyakrabban fordul elő, hogy a hosszú aszályos időszakokat követően hirtelen hatalmas felhőszerkezetek változtatják sártengerré a kertet. Ez ellen (alapjaiban és közvetve) klímatudatos életmóddal tehetünk, a tüneteket pedig a fölösleges talajvíz elvezetésével orvosolhatjuk. A víz elfolyásának szabad utat kell engedni, vagyis – ha van a közelben – mindenki tisztítsa ki a földjén átmenő, vagy azt határoló vízvezető árkokat, kanálisokat!

Ha van hová levezetni a belvizet, a magas talajvizet, akkor alagsóvezetési lehet a kritikus területet speciális perforált műanyag alagsócsövek segítségével. Gégecsőszerű kiképzésük nagy szilárdságot ad a viszonylag kis fal-

vastagság ellenére is, geotextil vagy kókuszrost külső szűrőhuzatuk pedig megakadályozza a talajszemcsék bemosódását a cső belsejébe. A cső fektetése során adjunk 0,5-1%-os lejtést, azaz 1 méterenként 0,5-1 cm esést folyamatosan. Tehát 50 méter hosszú kertben, 30 cm-es mélységről indulva a kert végén már 55-80 cm mélyen lesz az alagsócső kifolyója. Az alagsóvezetés jelentős beruházási többletet igényel ugyan, de a terület használhatóvá tétele mellett az az előnye is megvan, hogy aszályos időszakban ezt a csőrendszert öntözésre is használhatjuk.

Vízmegettartás

Amennyiben a magas talajvízszint nem állandó a kertben, és szeretnénk nyáron a gyept, évelőket locsolni, akkor ciszternák telepítése javasolt. Az egyik lehetőség a föld fölötti víztárolás, ami egyszerűbben kivitelezhető, de sok helyet foglal és gondoskodni kell a tározó elrejtéséről. Föld alatti ciszterna esetén falazott vagy beton esővízgyűjtők alkalmazása jöhet főként szóba, amelyek a helyükön maradnak, dacolva a víz felhajtóerejével is. Egyszerű műanyagtartályoknál valós veszély, hogy magas talajvízszint esetén üres állapotban felúsznak. Kaphatóak speciális, bordákkal, bennmaradó zsaluzattal ellátott tartályok is, ahol az alsó rész kívülről történő betonozása megakadályozza a ciszterna mozgását.

Építmények

Öntésterületen az egyik régi megoldás a lábon álló kerti építmények alkalmazása, legyen szó kerti házról, szaletliről vagy járófelületekről (a fából készült, lábon álló gyaloghidakat nevezzük bürünek). Gyakran alkalmazzák őket természetvédelmi terüle-

2-3 HÓNAP VÍZBORÍTÁST ELVISELŐ NÖVÉNYEK

Őshonos: törékeny fűz, kosárfonó fűz, bíborfűz

Exóta: virginiai mocsárciprus, kínai mamutfenyő

1-2 HÓNAP VÍZBORÍTÁST ELVISELŐ NÖVÉNYEK

(a fentiekén kívül)

Őshonos: fehér fűz, fehér nyár, fekete nyár, mézgás éger, kányabangita, fekete galagonya, veresgyűrű som, májusfa, homoktövis

Exóta: fehér eperfa és fajtái, közönséges vadszőlő, deres botnád (rizómagát!), csavartfűz, babiloni fűz, sárgavesszejú som, pipavirágú farkasalma, tapadó vadszőlő, kaukázusi és kínai szárnyasdió

1 HÉT – 1 HÓNAP VÍZBORÍTÁST ELVISELŐ NÖVÉNYEK

(a fentiekén kívül)

Őshonos: kocsányos tölgy, magyar kőris, bibircses nyír, vackor, vadalma, tatarjuhar, mezei juhar és fajtái, korai juhar és fajtái, közönséges mogoró, cinegefűz, kecskefűz, közönséges kutyabenge, hegyi szil

Exóta: amerikai júdásfa, platánok, ezüstjuhar, vörös bokrétafa, mocsári tölgy, vörös tölgy, nyírfák, fehér som, Jósika-orgona, szivarfa, fekete dió, közönséges dió, vérszilva, virágos som, perzsa varázsfa, búbos lonc, oregoni hamisciprus, szavara hamisciprus, erdei fenyő, nyugati tuja, óriás tuja, kaliforniai gyantásciprus

Akár nálunk is lehetne: Nyírek és somok Harlow Carr télkertjében

Egy amerikai példa

Így is lehet: mikrodombok a kertben

ten, de találkozhatunk velük közterületen, és magánkertek hangulatos díszei is lehetnek kertstílustól függetlenül. Hollandiában több helyen tapasztalhatók hepehupás burkolt felületek az amúgy igényes kertekben. A magas talajvízszint (30-70 cm) miatt a burkolatok alapja folyamatosan mozog, ezért 3-5 évenként fölszedik a köveket, és az alapréteg javítása után újra lefektetik azokat. Nagy felületeken alkalmaznak stabilizálás nélküli szórt, közüzalékos, ropantott kavicsos burkolatokat, amelyek az alépítmény esetleges mozgásának következményei egyszerűbben – gereblyével, utánszórással – orvosolhatók.

Terepjáték

A terepszintek alakításával megoldható, hogy legyenek a kertünkben magasabb, a talajvíz, belvíz által kevésbé veszélyezte-

Szivarfa és szórt burkolat egy holland kertben

Modern kiemelt ágyás Corten lemezből

A kaukázusi szárnyasdió a nedves fekvésű területek festői szépségű fája

JÓTANÁCS

Nagy segítség a szakembernek, friss kerttulajdonosnak, ha a környéken körülnézve tájékozódik arról, milyen fák, fenyők érzik ott jól magukat. Ez támpontot ad a talajvíz szintjéről, az esetleges sótartalomról (és sok minden másról is) a megfelelő növényválasztáshoz.

tett részek is. Ez történhet természetesebb, nagyvonalúbb formában, ahol úgy érzékeljük a kisebb-nagyobb lankás dombocskákat, mintha maguktól is ott lettek volna – erre a célra a ház, burkolat aljából kikerülő földet is felhasználhatjuk –, illetve architektonikusabban, szabályos rézsűk vagy kiemelt ágyak segítségével.

Nincs új a nap alatt: már *Jókai* (igen, az író!) is ajánlotta a „kupacokra ültetést” (Dr. Jókai Mór: Kertészgazdászati jegyzetek, Bp., 1896). A módszer lényege, hogy a facsemetéket mesterségesen kialakított 1-2 méter magas, 5-6 méter alapátmérőjű, körülárokolt földkupacokra telepítették. Ezzel jelentősen lerövidíthető a teljes gyökérzet vízborításának ideje, s ez a fa életben maradását jelentheti hosszabb időtávon.

A zöldségeskertben a magas talajvíz káros hatását bakhátas vetéssel ellensúlyozzák. A bakhátak talaja könnyebben és gyorsabban kiszikkad, így az oda vetett vagy palántázott növények kedvezőbb körülmények között fejlődhetnek.

Növényalkalmazás

A telepítés előtti körülmekintő fajválasztás a fák, fenyők esetében a legfontosabb, hiszen azok jelentik kertünkben a legnagyobb értéket, azok a legnehezebben pótolhatók, illetve azoknak hatol mélyebbre a gyökérzetük.

A honos fák egyike sem viseli el az egész éves vízborítást. A természetben ezek a növények jellemzően csak a tavaszi, hóolvadáskor bekövetkező áradáskor, illetve a nagy nyári esőzések által előidézett zöldáradáskor kerülnek hosszabb-rövidebb időre víz alá. Az exoták közül a virginiai mocsárciprus az egyik bajnok e tekintetben, speciális, cseppkő alakú légzőgyökerei segítségével alkalmazkodott a levegőtlen talajviszonyokhoz. Számomra legkedvesebb együttesük Szarvason él a Holt-Körösben, de szép példányok találhatóak egyebek között Balatonfüreden és Martonvásáron is.

A felsorolt (dísz)növények egy része sajnos nincs faiskolai termesztésben. A füzeknél viszont ez nem jelent nagy akadályt, mert könnyen dugványozhatók, és igen gyorsan nőnek.

A felsorolásban több olyan növény is szerepel, amelynek igen szép a téli vesszőszíne, így a kötöttségből előnyt is kovácsolhatunk, ha ezeket nagyobb számban alkalmazzuk együtt.

Tovább szűkíti a növényalkalmazás lehetőségeit, ha a magas talajvíz mellett szikes is a terület. Ez leginkább a Duna-Tisza közén

SZIKES TALAJRA TELEPÍTHETŐ FÁS NÖVÉNYEK 80 CM KÖRÜLI TALAJVÍZSZINT ESETÉN

- Fehér nyár
- Fehér fűz és fajtái: 'Tristis', 'Liempde'
- Keskenylevelű ezüstfa
- Korai tamariska
- Magyar kőris
- Mezei juhar és fajtái: 'Elsrijk', 'Queen Elizabeth'
- Veresgyűrű som és fajtái: 'Winterflame', 'Midwinter Fire', 'Anny's Winter Orange'
- Kocsányos tölgy és fajtái: 'Fastigiata', 'Koster', 'Umbraculifera'

80-200 CM KÖZÖTTI TALAJVÍZSZINT ESETÉN (a fentiekén kívül)

- Narancseper
- Csertölgy
- Teltvirágú cseresznye
- Közönséges fagyal 'Atrovirens' fajtája, széleslevelű fagyal
- Vérszilva ('Nigra', 'Hollywood')
- Nyárfák, pl. Populus tremula 'Erecta', Populus simonii 'Fastigiata'
- Fehér eperfa és fajtái: 'Pendula', 'Macrophylla', 'Eldorado', 'Fruitless'
- Fekete dió
- Szivarfa
- Közönséges vadszőlő
- Keleti tuja

AZ ÁTLAGOSNÁL MAGASABB TALAJVÍZET ELVISELŐ GYÜMÖLCSÖK

- Alma
- Körte (alma vagy galagonya alanyon)
- Szilva
- Kajszí (szilva alanyon)
- Dió
- Mogoró
- Cseresznye
- Meggy (zselnicemeggy alanyra oltható fajták)
- Eperfa
- Csemegeszőlő (víztűrő alanyon)
- Naspolya (galagonya vagy alma alanyon)
- Som
- Piros és fekete ribiszke
- Egres
- Szeder, málna, hamvas szeder
- Galagonya

Háttérben a tó és a csavartfűz, előtérben a fás hortenziák

és a Tiszántúlon lehet korlátozó tényező, de szűkebb környezetben, a Velencei-tó nyugati részében is előfordulnak nedves, enyhén szikes területek (az általunk készített és a fenti fotón bemutatott kert is itt található). Kevesen tudják, de az épületek védelmét is szolgálja a megfelelő növénytelepítés. A magas vízigényű növények, mint a fehér fűz napi 2-3 köbméter vizet is képesek elpárologtatni, így élő szivattyúként hozzájárulnak a talajvízszint csökkentéséhez, és az épületek aljainak szárításához.

Kert a tóparton

Néhány éve volt szerencsém kertet tervezni szinte közvetlenül a Velencei-tó partján. Mivel a tó a szabályozások miatt utoljára talán az ötvenes években öntött ki rendszeresen, áradással nem kellett számolnom, csak az időnkénti magasabb talajvízszinttel és az enyhe szikkel. A területen az építésvezető alagsövekkel biztosította, hogy hevesebb esők után se álljon a víz a kertben, amire korábban többször példa volt, így nekem csak a megfelelő növények kiválasztásával kellett törődnöm. A meglévő növényzet (*Betula pendula*, *Thuja orientalis*, *Salix matsudana*

'Tortuosa', *Populus nigra*, *Acer saccharinum*, *Elaeagnus angustifolia*, *Fraxinus pennsylvanica*, a szomszédban platánok, mézsgás éger) mutatta, hogy nincs túl magasan a talaj vízszintje (kb. 50-200 cm között ingadozik) és a talaj sótartalma is alacsony. Mindezek ismeretében elsősorban a fák, cserjék kiválasztására kellett ügyelni, hiszen az évelők gyökérzetét a talajvíz már nem igazán érinti. Az épület árnyékolását, víztelenítését a délnyugati oldalra ültetett égerfák (*Alnus glutinosa*), a tér osztását krisztustövisek (*Gleditsia triacanthos* 'Skyline') szolgálják. A gyerekjátszóhoz rézvörös fanyarkák (*Amelanchier lamarckii*), a kocsibejáráshoz pedig az illatos virágú májusfa (*Prunus padus* 'Watereri') került telepítésre. A sövényeket a méltatlanul mellőzött, jól bevált fagyal (*Ligustrum vulgare* 'Atrovirens'), a veresgyűrű som egyik szép fajtája (*Cornus sanguinea* 'Midwinter Fire') és a magasabb területeken, az utca felőli zárás biztosítandó babérmeggy (*Prunus laurocerasus* 'Antonius') alkotja. Savanyú tőzeg és marhatrágya alkalmazása mellett a fás hortenziák is jól érzik magukat.

Ghyczy Zsuzsa

DOBAY Kertészet

Megnyílt a DOBAY KERTÉSZET webáruháza virágkedvelők és hobbikertészek részére!

Több száz muskátli- és balkonnövényfajta frissen csomagolva az üvegházból. Tervezze velünk a tavaszi balkonláda- és kerti beültetéseket!

www.dobaywebshop.hu

PW
PROVEN
WINNERS